

אינדקס המדינות הכושלות

ד"ר דוד פסיג בפינת רדיו עם רון נשיאל בתוכניתו השבועית "מעבירים לראשון" 16 ביולי 2005

הפעם, רון, אני מבקש להקדיש את הפינה שלנו לאינדקס חדש שרואה אור לראשונה בשבוע הזה. אתה יודע שאני אוהב אינדקסים. הם בד"כ מבהירים לנו קצת יותר את

העולם המורכב בו אנו חיים. בשבוע האחרון כתב העת המכובד Foreign Policy בשיתוף פעולה עם מומחים רבים מספק לנו עוד אינדקס בו הם מדרגים את 60 המדינות אשר נמצאות בסכנת קריסה והתפוררות.

עד לא מזמן, מדינות מפותחות... ובעיקר מעצמות, היו צריכות לפקוח את עיניהן ולדאוג בעיקר ממדינות חזקות אחרות היכולות לפלוש אליהן או לערער את ההגמוניות שלהן.

אך בתחילת המאה ה-21 יותר ויותר מתברר שדווקא המדינות החלשות, הנמצאות על סף התמוטטות, הן אלה שמחוללות את הבעיות האסטרטגיות למדינות המפותחות והחזקות. פעם מנהיגי העולם היו צריכים לדאוג ממדינות הצוברות עצמה. היום הם צריכים לדאוג ממדינות חסרות כוח וסמכות כלפי אזרחיהן עצמן. יותר ויותר מתברר שהתוצרים המסוכנים שמדינות כושלות מסוגלות לייצא, למשל—טרורזים בינלאומי, סחר בסמים או סחר בלתי חוקי בתחמושת כבדה—הם התוצרים שצריכים להדיר שינה מעיניהם של הרבה מנהיגים. אלו מסוגלים לייצר את הבעיות הגיאופוליטיות, כבדות המשקל, של המאה ה-21.

הבעיה עד כה הייתה כיצד אתה מזהה או מגדיר קריסה. כשמדינה מאבדת את הטריטוריה שלה לממשל זר... זה ברור. אבל מה אם לממשל מסוים אין שיניים לממש החלטות שלו או לספק שירותים בסיסיים לאזרחי המדינה שלו ממש. מה אם במדינה מסוימת כל התושבים נעזרים רק בכלכלה שחורה כדי להתקיים ואין כלל מערכת איסוף מיסים. כיצד אז נגדיר קריסה?

עד כה ההערכות בדבר המדינות הקורסות היו בלתי מספקות ומבלבלות. בבנק העולמי, למשל, טענו שיש כיום כ-30 מדינות בהם ההכנסה לנפש היא כה נמוכה שהן מסוגלות לקרוס בכל רגע. במחלקה לפיתוח בינלאומי של בריטניה הגדירו כ-45 מדינות במונח "רגישות" שצריך לעקוב אחריהן. ואילו ב-CIA עקבו וממשיכים לעקוב רק אחר 20 מדינות הנמצאות בתהליכי קריסה.

כדי להציג תמונה מלאה יותר של המדינות המתפוררות אשר מהוות סכנה לאיזונים העדינים שיש כיום בעולם, המומחים של Foreign Policy, פיתחו סולם של שנים עשר

בעזרת הכלי ש-Foreign Policy פיתחו נמצא שיש כיום כ-2 מיליארד בני אדם על פני תבל, מתוך 6.5 מיליארד בסה"כ, החיים במדינות הנמצאות בתהליכי קריסה אשר יש בהן כבר עתה דרגות שונות של קונפליקטים אזרחיים והתפוררות.

בראש הרשימה מככבת חוף השנהב וסוגרת אותה במקום ה-60 גמביה.

האינדקס זיהה חמש מדינות שנעלמו עד כה משאר הרשימות שהיו ידועות עד כה— בנגלדש, גואטמלה, מצרים, ערב הסעודית ורוסיה.

אבל האוזן הישראלית, צריכה לשים לב לעובדה הבאה: **כל המדינות העוטפות את מדינת ישראל במעגל הראשון והשני, מלבד אחת—ירדן—**כולן נמצאות בתהליכי התפוררות... לפחות לפי האינדקס הזה. החל במצרים, סוריה, לבנון, תורכיה, עיראק, אירן, ערב הסעודית, ובמעגל השני—סודן, תימן, אפגניסטן, פקיסטן, בחריין וכלה ברוסיה.

בקיזור, אנחנו בלב הסערה... כל אחד יכול להסיק מזה מסקנה זו או אחרת כראות לבבו. יש כאלה שיחשבו שצריך רק סבלנות באזור הזה וישראל תצא עם ידה על העליונה במאבק ההיסטורי שאנחנו נתונים בו. ויש שיאמרו שעדיף לקשור קשרים, איכשהו סבירים, עם כמה שיותר מעמי האזור... ולשלם מחירים גבוהים בבזר המזרח תיכוני הזה—ולו רק שבעת קריסתן של מדינות אלו הן לא תסחבנה חלק מאיתנו איתן.

אגב, אם אנחנו כבר מדברים לאוזן ישראלית, שני אינדיקטורים, מבין השנים עשר, נמצאו כחשובים ביותר אשר מגלגלים מהר מאוד מדינה למצבי התפוררות: האחד חוסר שוויוניות צורם וקיצוני (ולאו דווקא עוני), והשני קרימינליזציה של מערכות שלטוניות—זאת אומרת, כאשר מערכות נתפסות על ידי האזרחים כבלתי יעילות או כמושחתות. מי שרגיש למתרחש בחברה הישראלית משהו לא טוב מתרחש אצלנו בשנים האחרונות בשני דברים אלו. לצערי הגדול אני חייב לומר שהמנהיגים שלנו לא ערים מספיק לבעיה. אני מקווה שמישהו שומע...